

Solymosi Veronika jogtanácsos

Civil jelenlét a helyi jogalkotás platformján

Bevezetés

A *helyi önkormányzatok* minden demokratikus rendszer egyik *alapintézményét* képezik. Továbbá azt is kimondja az önkormányzatok *Európai Chartája*,¹ hogy az állampolgárok közügyekben való részvételének joga egyike az *Európa Tanács* valamennyi tagállama által elfogadott *demokratikus elveknek*. A helyi önkormányzás pedig a helyi önkormányzatoknak azt a jogát és képességét jelenti, hogy – jogszabályi keretek között – a közügyek lényegi részét saját hatáskörükben szabályozzák és igazgassák a helyi lakosság érdekében. E jogot *olyan tanácsok* vagy *testületek* gyakorolják, amelyeknek tagjait egyenlő, közvetlen és általános választójogon alapuló szabad és titkos szavazással választják, és amelyek nekik felelős végrehajtó szervekkel is rendelkezhetnek. E rendelkezés semmilyen módon nem érinti az *állampolgári gyűléseknek*, a *népszavazásnak* vagy a *közvetlen állampolgári részvétel* egyéb formájának igénybe vételét ott, ahol azt jogszabály megengedi.

Az önkormányzati rendszer működéséhez tehát szervesen hozzátartozik a *lakosság* bevonása a helyi közügyek decentralizált a döntéshozatali eljárásába. Ennek egyik leghatékonyabb módszere, ha a *lakosság önszerveződő közösségeinek* képviselőit szólítja meg az önkormányzat. A lakosság jelenléte a helyi önkormányzásban közvetett módon a képviselő-testület működésével realizálódik a mindennapok során. Több olyan formátum létezik, amelyek a helyi lakosság csoportjainak (rész-önkormányzat), vagy akár egészének (népszavazás) bevonásával hozható önkormányzati döntés. Ezen tanulmány nem ezekre az intézményekre vonatkozóan vizsgálódik, hanem azt vizsgálja, hogy a központi jogszabályok és helyi szabályozás milyen szerepet biztosít a

helyi közösségek számára. Miután törvény felhatalmazása alapján annak végrehajtására a helyi jogszabályok tartalmaznak olyan rendelkezéseket, amelyek szabályozzák a lakosság és az önkormányzat kapcsolatát, együttműködését, akár azok formáját, illetve tartalmát, ezért e témakörben a teljesség igénye nélkül arra törekszünk, hogy láthatóvá tegyük a civil jelenlétet és annak szerepét a helyi szabályozásban, nem csupán a törvény felhatalmazása alapján annak végrehajtására alkotott, vagy törvényi szabályozás hiányában társadalmi viszony rendezéséről szóló az önkormányzati rendeletekben. Beszélünk a *helyi önkormányzatokról szóló törvényi szabályozásról*, továbbá a *tanács-törvény* rendelkezéseit is áttekintjük a történeti kép körülhatárolása érdekében, amely a lakosság önszerveződő közösségét érintő rendeleti szabályozásra utal. Központi jogszabályok sajátosságaival ismerkedünk meg. Konkrét *esetvizsgálatokkal* próbálunk képet alkotni a hatályos helyi szabályozás gyakorlatáról, jellegéről és irányultságáról.

1. Az önkormányzati törvény civilekre vonatkozó szabályozási köre

Kétharmados törvényi szabályozás, vagyis az *első önkormányzati törvény*² azt rögzítette, hogy a települési önkormányzat a *feladatai körében támogatja* a lakosság önszerveződő közösségeinek a tevékenységét, *együttműködik* e közösségekkel. Az együttműködés tartalmát a törvény a helyi szabályozás körébe utalta, azzal, hogy a képviselő-testület (illetve bizottság) partnereként a képviselő-testület munkájában tanácskozási jogot biztosít azon közösségek képviselőinek, akiket a szervezeti és működési szabályzatban nevesít. Ezen túlmenően a képviselő-testületnek meg kell határozni olyan közösségi teret, fórumot, stb., ahol a lakosság, helyi közösség közvetlen és kölcsönös informálásának lehetősége biztosítva van. Tehát, a képviselő-testület a *szervezeti és működési szabályzatában* határozza meg, *mely önszerveződő közösségek képviselőit* illeti meg tevékenységi körében *tanácskozási jog* a képviselő-testület és bizottsága ülésein. A képviselő-testület meghatározza azoknak a fórumoknak a

¹ 1997. évi XV. törvény A Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én, Strasbourgban kelt egyezmény 2018/2.

² A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LV. törvény (Ötv.) 8. § (5) bekezdése

rendjét (község-, várospolitikai fórum, városrész tanácskozás, falugyűlés stb.), amelyek a lakosság, a társadalmi szervezetek közvetlen tájékoztatását, a fontosabb döntések előkészítésébe való bevonását szolgálják. Ezek állásfoglalásáról és az ott felmerült kisebbségi véleményekről tájékoztatni kell a képviselő-testületet.³

Az *Ötv. magyarázata* szerint a képviselő-testület tevékenységének eredményességéhez nélkülözhetetlen a lakossággal, a pártokkal, a társadalmi szervezetekkel, a lakosság önszerveződő közösségeivel való kapcsolatok kialakítása. Ennek rendjét a helyi sajátosságoknak megfelelően a képviselő-testületek a *Szervezeti- és Működési Szabályzatban* határozzák meg. E fórumok állásfoglalásairól a kapcsolatot tartó polgármester köteles a testületet tájékoztatni.⁴

A *hatályos szabályozás*⁵ hasonlóan rendelkezik, mint az *Ötv.*, e szerint az *Mötv.* kimondja, hogy a helyi önkormányzat feladatai ellátása során támogatja a lakosság önszerveződő közösségeit, együttműködik e közösségekkel, biztosítja a helyi közügyekben való széles körű állampolgári részvételt. Hasonló az a szabályozás is, amely rögzíti, hogy a képviselő-testület *szervezeti és működési szabályzatában* határozza meg, mely önszerveződő közösségek képviselőit illeti meg tevékenységi körükben *tanácskozási jog* a képviselő-testület és bizottsága ülésein, továbbá azoknak a fórumoknak a rendjét (község-, várospolitikai fórum, városrész tanácskozás, falugyűlés stb.), amelyek a lakosság, az egyesületek közvetlen tájékoztatását, a

fontosabb döntések előkészítésébe való bevonását szolgálják. Ezek állásfoglalásáról és az ott felmerült kisebbségi véleményekről tájékoztatni kell a képviselő-testületet.⁶

Mind az *Ötv.*, mind pedig az *Mötv. felhatalmazása* az önkormányzati rendeleti szabályozás kötelező elemeként határozza meg, hogy a képviselő-testület működését érintően jelöli meg a tanácskozási joggal felruházott résztvevők között az önszerveződő közösségek képviselőit. Az *Mötv.* úgy, mint az *Ötv.* egykor a képviselő-testület, a bizottságok tekintetében kötelező szabályozást rendel el.

Ugyancsak a *szervezeti és működési szabályzatban* kell meghatározni a közvetlen tájékoztatást, a fontosabb döntések előkészítésébe való bevonását szolgáló fórumokat is. Az *Ötv.* a lakosság mellett a *társadalmi szervezeteket*, az *Mötv.* az *egyesületeket* nevesíti a tájékoztatási kötelezettség címzettjeként.

Új törvényi szabályozással a *Civil tv.*⁷ a „társadalmi szervezet” megnevezés helyett a „civil szervezet”⁸ elnevezést vezette be. A *civil szervezet fogalma magában foglalja a civil társaságot,⁹ az egyesületet és az alapítványt.* A *Civil tv. preambuluma* rögzíti, hogy a civil szervezetek a társadalom alapvető egységei, amelyek folyamatosan hozzájárulnak közös értékeink mindennapi megvalósulásához.

Megállapítható, hogy a jelen gyakorlatában legtöbb esetben elmarad a helyi szabályozás, annak ellenére, hogy az *Mötv. kötelező*

³³ *Ötv.* 17. § (2) bekezdés

⁴ <http://adattar.adatbank.transindex.ro/Magyarorszag/6-1990-65.htm>

⁵ Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (*Mötv.*) 6. § bekezdés a) pont

⁶ *Mötv.* 53. § (3) bekezdés: A képviselő-testület szervezeti és működési szabályzatában határozza meg, mely önszerveződő közösségek képviselőit illeti meg tevékenységi körükben tanácskozási jog a képviselő-testület és bizottsága ülésein, továbbá azoknak a fórumoknak a rendjét (község-, várospolitikai fórum, városrész tanácskozás, falugyűlés stb.), amelyek a lakosság, az egyesületek közvetlen tájékoztatását, a fontosabb döntések előkészítésébe való bevonását szolgálják. Ezek állásfoglalásáról és az ott felmerült kisebbségi véleményekről tájékoztatni kell a képviselő-testületet.

⁷ Az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény helyébe 2012. január 1-jével az egyesülési jogról, a 2018/2.

közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011: CLXXV. törvény (Civil tv.) lépett.

⁸ A civil törvény szerint civil szervezet:

a) a civil társaság,
b) a Magyarországon nyilvántartásba vett egyesület – a párt, a szakszervezet és a kölcsönös biztosító egyesület kivételével –,
c) – a közalapítvány és a pártalapítvány kivételével – az alapítvány.

⁹ A civil társaságot természetes személyek nem gazdasági érdekű közös céljaik előmozdítására és közösségi célú tevékenységük összehangolására vagyoni hozzájárulás nélkül hozhatnak létre. A civil társaság az egyesülethez képest egy lényegesen lazább szervezet, amelynek működéséhez nem szükséges bírósági nyilvántartásba vétel sem, s ennek következtében a civil társaság nem rendelkezik jogi személyiséggel sem.

rendelkezésként jelöli meg. Nyilvánvalóan előfordulhat, hogy nincs civil szervezet a településen. A városok esetében, illetve egyes fővárosi kerületekben a hiányos szabályozás oka nem a civilek hiánya lehet, az sem kizárt, hogy a mulasztás már a rendelet előkészítés során történt, és a laikus, a népből választott képviselő-testületnek fel sem tűnt e szabályozás hiánya. A rendeleti szabályzások tanulmányozása változatos képet mutat.

a) A *tanácskozási joggal* rendelkező önszerveződő közösségek képviselőinek meghatározásáról, különböző megoldással találkozhatunk. Meghívottak köre a következők szerint szabályozott:

Ör: *Civil Kerekasztal elnöke*

Ör.: 1.) *Terézvárosi Ingatlantulajdonosok és Társasházi Tulajdonközösségek Egyesülete*

2.) *Kézműves Kamara Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara*

3.) *Derűs Alkonyat Nyugdíjas Egyesület*

4.) *Mozgásérültek Egyesülete*

Ör.: *a Kőbányán székhellyel, illetve telephellyel rendelkező civilszervezet törvényes képviselőjét a civilszervezet létesítő okiratban meghatározott célja, illetve fő tevékenysége körébe tartozó napirendi pont tekintetében.*

Ör: *a 3. mellékletében felsorolt Budapest XII. kerületi köztestületek és lakossági önszerveződő közösségek képviselőit.*

Ör: *az önkormányzattal együttműködési megállapodást kötött önszerveződő közösség képviselőjét.*

Ör: *a helyi Kulturális Egyesület, Bólyi Vállalkozók Egyesülete, Kolping-Család Bólyi Katolikus Egyesület képviselőit a szervezetet érintő ügyben*

Ör. *a településen meghatározó szereppel bíró önszerveződő közösségek képviselőjét, a szervezet tevékenységével szorosan összefüggő, a szervezetet érintő napirendek tárgyalásakor.¹⁰*

Ör: *Azon civil szervezeteket, önszerveződő közösségeket, amelyeket a testület ülésén tanácskozási jog illet meg, szintén a 2. számú függelék tartalmazza.*

Ör: *Képviselőtestület ülésén – tevékenységi körükbe tartozó témákban – a helyi egyesületek elnökeinek, valamint a nemzetiségi önkormányzat (ok) elnökének tanácskozási joga van*

Számos példa mellett olyan megoldással is találkozhatunk, amely csupán a *meghívás tényét* határozza meg, de arról nem szól, hogy mely civil szervezet képviselőjét illeti meg e jog. Pl: „Az önszerveződő közösségek képviselőt a képviselő-testület és bizottságai nyílt ülésén, tevékenységi körükben tanácskozási jog illeti meg.” A törvény megismétlése a Jat.¹¹ szabályaiba ütközik, illetve nem felel meg az Möt. rendelkezésének.

A hatályos szabályozási esetek többsége felsorolja az érintett szervezetet, más esetben a felsorolás a mellékletben történik. Kiterjesztő szabályozással is találkozhatunk, amikor valamennyi helyi egyesületre biztosítja a jogot, illetve annak, amelynek a székhelye az érintett település. Már meglévő önkormányzattal való együttműködési megállapodással rendelkező szervezet esetében biztosítja a tanácskozási jogot. A településen meghatározó szereppel bíró szervezet meghívása kevésbé tekinthető konkrétnek, mert az nem nevesíti a szervezetet, hanem minősíti.

A digitalizált, *de már nem hatályos helyi rendeletek* esetében is megállapítható, hogy az Ötv. kötelező szabályozási esetének, a tanácskozási joggal rendelkező civil szervezetek felsorolása hiányzik a szervezeti és működési szabályzatok többségénél.

b) A *lakossági fórumok* rendjének szabályozása a következő megoldásokat tartalmazza:

Ör.: *A polgármester, az alpolgármester a lakosság, a társadalmi szervezetek közvetlen tájékoztatása, a fontosabb döntések előkészítése céljából várospolitikai fórumot tarthatnak.*

Ör.: *A polgármester gondoskodik a testület működésének nyilvánosságáról, helyi fórumok szervezéséről.*

Ör.: *A közmeghallgatás olyan fórum, ahol az állampolgárok és a helyben érdekelt szervezetek képviselői közérdekű kérdést vehetnek fel és javaslatot tehetnek. A közmeghallgatást előre meg kell hirdetni. A meghirdetés során meg kell határozni a közmeghallgatás napirendjét. A közmeghallgatást a polgármester vezeti*

¹⁰ 1000 lakos alatti települések gyakorta alkalmazzák az idézett generál klauzulát

¹¹ a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. tv. 3. § A jogszabályban nem ismételt meg az Alaptörvény vagy 2018/2.

olyan jogszabály rendelkezése, amellyel a jogszabály az Alaptörvény alapján nem lehet ellentétes.

Ör.: *A képviselő-testület a lakosság véleményének megismerése érdekében fórumokat tart, amelynek részletes szabályait ezen rendelet 7. melléklete¹² tartalmazza.*

Ör.: *A polgármester előre meghatározott közérdekű tárgykörben, illetőleg a jelentősebb döntések sokoldali előkészítése érdekében, az állampolgárok, és a társadalmi szerveződések közvetlen tájékoztatása céljából falugyűlést hívhat össze.*

A gyakorlat azt jelzi, hogy a *szervezeti és működési szabályzatok* a polgármestert jelölik ki a lakossági fórumok megszervezésére, de azok rendjét többnyire nem szabályozzák. Az *Mötv.-ben* előírt rendelkezés hiánya mulasztást jelez az önkormányzati rendeletekben. Leggyakrabban a *közmeghallgatás* intézményét, ezen kívül még a *falugyűlés* összehívását rögzíti a képviselő-testület a lakossági fórum formájaként.

A lakossági fórumok lényege az lenne, hogy a lakosság tájékoztatása mind szélesebb körben és kellő időben megtörténjen. A lakossági fórum témája olyan megoldást is eredményezhet, hogy településrészenként szervezze meg a képviselő-testület, továbbá lehetséges a lakossági fórumok eltérő helyszínen való megrendezése [pl. kultúrház, iskola, szabadtér, stb.]. A fórumok rendjének meghatározása nem utal a település sajátosságára. Az is előfordulhat, hogy érdektelen ez a szabályozási eset, mert a gyakorlat azt jelzi, hogy a lakoságnak elégséges a helyi honlapon történő közzététel, vagy a kábeltelevíziós közvetítés. A virtuális kapcsolat átvette a főszerepet, míg a szemtől, szembe való találkozás, és annak igénye háttérbe szorul.

2. Az állampolgári online-részvétel a közéletben

Részleteket ismerhetünk meg a következőkben az *International Center for Not-for-profit Law (ICNL)* 2003-ban készült *civil részvételt érintő* kutatási jelentésből, melyben *Bulgária, Cseh Köztársaság, Dánia, Egyesült Királyság, Finnország, Horvátország, Jugoszlávia, Macedónia, Magyarország, Németország, Románia, Svájc, Szlovénia* vett részt.

„Az állampolgári részvételi demokrácia gyakorlatairól című tanulmány¹³ megállapítja, hogy az európai államok többsége az új *információs és kommunikációs technológiákat (IKT)* eszköznek tekinti a kormányzat és az állampolgárok közötti kapcsolatok megerősítéséhez. Mindegyikük lépéseket tesz, hogy bevezesse az *IKT-t* a közigazgatásba és elősegítse társadalmi felhasználását. Felismerték az *IKT-ban* rejlő lehetőséget, mert így olcsóbban és hatékonyabban lehet ellátni a közszolgálati feladatokat, növekszik a kormányzat átláthatósága és a számon kérhetősége, és fokozza az állampolgárok részvételét a demokratikus folyamatokban. A kormányzatok többsége beruházásokkal növelte a közigazgatásban dolgozók PC-ellátottságát¹⁴ és internetes hozzáférést. Az *internet hozzáféréssel* rendelkező népesség aránya igen változó mértékű Európa-szerte. Az *IKT* elterjesztését szolgáló országos stratégiai keretek megfogalmazódhatnak az információs társadalomra való felkészülés jegyében (pl. *Dánia és Svájc*), a közszolgálat modernizálásának részeként (pl. *Horvátország*) vagy az *e-kormányzat* bevezetéséhez kapcsolódóan (pl. *Szlovénia*). Az *online kormány-állampolgári viszonyt* lefektető jogszabályok, például, olyan törvényeket tartalmaznak, amelyek elősegítik az *IKT* használatát, óvják a személyiségi jogokat és az adatok biztonságát, lehetővé teszik az online tranzakciókat (elektromos aláírási törvények), vagy a meglévő információs törvények frissítését jelentik. Az intézkedések és

¹² 1. A képviselő-testület döntéseinek előkészítése, a lakosság véleményének megismerése az önkormányzat és a lakosság kapcsolatának biztosítása érdekében a képviselő-testület - lakossági fórumot – falugyűlést tart.

2. Falugyűlést célszerű szervezni a falu egész lakosságát, a település egészét, jövőjét érintő kérdések megvitatása előtt a lakosság véleményének megismerésére.

3. A falugyűlést kezdeményezheti:
2018/2.

a) bármely települési képviselő,
b) a képviselő-testület bizottsága,
c) a polgármester,
d) a község választópolgárai.

4. A lakossági fórumok speciális fajtája a közmeghallgatás.

¹³ <http://www.nosza.hu/skoric.dbk.pdf>

¹⁴ személyi számítógép

a törvények megvalósításának ellenőrzése az állami szektorban centralizálva vagy decentralizálva történik a minisztériumi osztályok, ügynökségek vagy egyéb megbízottak vezetésével. *Az Európai országok az internet segítségével is eljuttathatják állampolgáraikhoz a kormányzati információkat.* A legszélesebb körben elterjedt lehetőségek a következők:

- Web oldalak;
- Portálok: biztosítják az információ beillesztését horizontálisan a szolgáltatásokon keresztül, és vertikálisan a kormányzati szinteken keresztül;
- Keresőprogramok;
- Élő közvetítések;
- Közhivatalok által felállított kioszkok;
- CD Romok.
- Adminisztratív eljárások;
- Személyes adatok.

Összegzésként elmondható, hogy az IKT új lehetőséget teremt a kormányzatok számára, hogy közvetlen visszajelzést kapjanak és közvetlenül konzultáljanak az egyes állampolgárokkal. Legtöbb esetben nem csak egy módon zajlik az online visszacsatolás és a konzultáció, mivel az egyes kormányzati egységek gyakorlata jelentősen különbözik. Az IKT használata az állampolgári visszajelzés begyűjtésében gyakran még kísérleti stádiumban van, bár sok eszköz áll már rendelkezésre.”

A nemzetközi szervezet vizsgálata óta tizenöt év telt el, és az utóbbi nyolc év azt jelzi, hogy a kormányzati kommunikáció a „Nemzeti Konzultáció”¹⁵ intézményével azóta már túlmutat a kísérleti stádiumon.

¹⁵ https://hu.wikipedia.org/wiki/Nemzeti_konzult%C3%A1ci%C3%B3

¹⁶ *A XIX. században a községek hivatalos nyelvét a nemzeti törvény szabályozta (1868: XLIV. tc.). E szerint minden község szabadon maga választotta meg jegyzőkönyve és községi ügyintéle nyelvét. A jegyzőkönyveket azonban azon a nyelven is vezetni kellett, amelyet a községi gyűlés húsz százaléka megszavazott. A községi gyűléseken a magyar nyelv teljes mellőzésével minden képviselő korlátozás nélkül szabadon használhatta anyanyelvét. Községi tisztviselők a községbeliekkel szemben azok saját anyanyelvét voltak kötelesek használni. A községek a magyar kormányzati szervekhez intézett hivatalos beadványaikban az államnyelv mellett, vagy helyett, kizárólag saját ügyintéle nyelvüket is használhatták. Ez utóbbi esetben a kormányzati szervek válaszukat a magyar mellett a beadvány 2018/2.*

3. Egyes civileket érintő sajátos szabályozások

a) Szinguláris szabályozás

Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) nyelvhasználatra vonatkozó rendelkezése, a 20. § (2) bekezdés szerint a települési, a területi és az országos *nemzetiségi önkormányzat testülete határozatában* meghatározhatja a hatáskörébe tartozó hatósági eljárás magyar nyelv melletti hivatalos nyelvét.¹⁶ Az Ákr. 20. § (3) bekezdésében¹⁷ a „nemzetiségi civil szervezet” szövegrész helyett a „nemzetiségi szervezet” szöveggel lép hatályba a 2017. évi CLXXIX. törvény¹⁸ 25. § c) pontja értelmében.

A módosításra *a törvényi indokolás*¹⁹ szerint azért került sor, mert a nyelvhasználatra vonatkozó rendelkezések technikai jellegű pontosítások, a nemzetiségi szervezetek definícióját a nemzetiségek jogairól szóló törvény 2. § 14. pontja rögzíti, így szükségtelen a „civil” jelző külön feltüntetése.

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 2. § 14. pontja szerint nemzetiségi szervezet: a párt és a szakszervezet kivételével a civil szervezetek bírósági nyilvántartásában szereplő olyan *egyesület*, amelynek alapszabályában rögzített célja az e törvény szerinti, konkrétan megjelölt nemzetiség képviselése.

A *nemzetiségi törvény* leszűkíti a civil szervezet fogalmát az egyesületre, míg a civil törvény ennél tágabb körben határolja körül a civil szervezeteket. A civil szervezet fogalma magában foglalja a civil társaságot, az egyesületet

jegyzőkönyvi nyelvére is kötelesek voltak lefordítani és a közigazgatási határozatot így közölni a községgel.

¹⁷ 20. § (3) bekezdés: A *nemzetiségi szervezet* nevében eljáró személy, valamint az a természetes személy, aki a nemzetiségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozik, a hatóságnál használhatja nemzetiségi nyelvét. A nemzetiségi nyelven benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést a hatóság az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre lefordítja.

¹⁸ *a közigazgatási szabálysértések szankcióinak átmeneti szabályairól, valamint a közigazgatási eljárásjog reformjával összefüggésben egyes törvények módosításáról és egyes jogszabályok hatályon kívül helyezéséről*

¹⁹ <http://www.parlament.hu/irom40/18298/18298.pdf>

és az alapítványt. A civil társaságot természetes személyek nem gazdasági érdekű közös céljaik előmozdítására és közösségi célú tevékenységük összehangolására vagyoni hozzájárulás nélkül hozhatnak létre. A civil társaság az egyesülethez képest egy lényegesen lazább szervezet, amelynek működéséhez nem szükséges bírósági nyilvántartásba vétel sem, s ennek következtében a civil társaság nem rendelkezik jogi személyiséggel sem. Miután a nemzetiségi törvény a bírósági nyilvántartásba vételt feltételként határozza meg, kiesnek a civil társaságok a nemzetiségi civil szerveződésekből. Kizárja az alapítványt is, csupán az egyesületi formát támogatja.

b) Civilek nemzeti finanszírozása

Törvény határozza meg, hogy *mely civil szervezetek* számára biztosít a központi költségvetés feladat ellátására támogatást. Többek között a *költségvetési*²⁰ és *zárszámadási törvény*,²¹ elsősorban ágazati feladatellátásra határoz meg támogatást:

- *Agrárágazati szakmai civil szervezetek és képviselők;*
- *Honvédelem érdekében tevékenykedő civil szervezetek,*²²
- *Egyéb civil állambáztartáson kívüli szervezetek támogatása;*
- *Társadalmi, civil és non-profit szervezetek működési;*
- *Oktatási társadalmi, civil és non-profit szervezetek;*
- *Kulturális társadalmi, civil szervezetek, szövetségek, egyesületek,*²³
- *Egészségügyi társadalmi, civil és non-profit szervezetek,*²⁴
- *Szociális társadalmi, civil és non-profit szervezetek,*²⁵

²⁰ 2015. évi C. törvény

²¹ 2017. évi CLXX. törvény a Magyarország 2016. évi központi költségvetéséről szóló 2015. évi C. törvény végrehajtásáról

²² ezen belül: Civil szervezetek hadisír-gondozással, hadisír-kutatással kapcsolatos tevékenységének támogatása

²³ ezen belül: Területi Művelődési Intézmények Egyesülete (TEMI), Magyar Írószövetség, Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, Rákóczi Szövetség támogatása;

²⁴ ezen belül: Magyar Vöröskereszt, Magyar Rákellenes Liga, Magyar ILCO Szövetség, Magyar Gyermekek-onkológiai Hálózat, Daganatos Betegek Rehabilitációs Lelki Otthona, Rákbetegek Országos Szövetsége támogatása; 2018/2.

- *Család- és ifjúsági társadalmi, civil és non-profit szervezetek és közösségi programok,*
- *Örökségvédelmi civil szervezetek,*
- *Nemzeti Civil Alapprogram*
- *Civil és non-profit szervezetek támogatása.*

A támogatásokat az illetékes minisztérium, vagy államtitkársága kezeli. Ilyen államtitkárság az *Emberi Erőforrások Minisztériuma* keretében működő *Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság* a kormányzat azon része, mely a hazai közösségekkel - egyházak, civil szervezetek, nemzetiségek - foglalkozik. Munkájának alapvető célja, hogy koordinálja az egyházakkal való kapcsolattartást és a hazánkban élő nemzetiségeket érintő kormányzati feladatokat, valamint elősegítse a civil szervezetek hatékony működését.

Csupán kettő miniszter feladatkörében találkozhattunk a civil kapcsolatok meghatározásával. A *nemzetgazdasági miniszter* feladatkörében gondoskodik a civil szektorral való kapcsolattartás *ágazati politikájának* kialakításáról és megvalósításának összehangolásáról.

A *külgazdasági és külügyminiszter* a külpolitikáért való felelőssége keretében *előmozdítja* a külpolitika civil kapcsolatainak erősítését, közreműködik Magyarország gazdasági érdekeinek külföldön történő érvényesítésében, az ehhez kapcsolódó kereskedelem-fejlesztési tevékenységben és a kedvező Magyarország-kép kialakításában, ennek keretében *előmozdítja* a külgazdasági működés és a *civil kapcsolatok erősítését*, támogatja a külgazdasági célok megvalósulását, valamint a nemzetközi együttműködést elősegítő fórumok működését.

²⁵ ezen belül: Fogyatékos személyek érdekvédelmi szervezetei; közösségi, szolidaritási esélyteremtési programok, Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége, Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége, Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége, Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége, Magyar Szervátültetettek Országos Sport, Kulturális és Érdekvédelmi, Autisták Országos Szövetsége, Siketvakok Országos Egyesülete, Értelmi Sérültek Szolgáló Társadalmi Szervezetek és Alapítványok Szövetsége, Karitatív tevékenységet végző szervezetek, Dévény Anna Alapítvány, Kézben-fogva Alapítvány, Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum, Afázia Egyesület, Démoszthenész Beszédhibások és Segítőik Országos Érdekvédelmi Egyesülete támogatása.

c) Helyi költségvetési szabályozás

Az önkormányzati költségvetés kiadásai között kell felsorolni a helyi önkormányzat által a lakosság számára meghatározott támogatásokat.²⁶

Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 7/2018. (III. 5.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros Önkormányzata 2018. évi összevont *költségvetéséről* a 11. § (5) bekezdés szerint előírja, hogy *a fővárosi önkormányzati költségvetési szervek alapítványt, valamint civil szervezetet nem támogathatnak*. A 27. § (2) értelmében az (1) bekezdésben fel nem sorolt nem fővárosi önkormányzati intézmények, vállalkozások, egyesületek, civil társaságok, és egyéb szervek részére közgyűlési illetve főpolgármesteri döntéssel jóváhagyott támogatásokat, illetve kompenzációt *a megkötött szerződések*, illetve közszolgáltatási szerződések szerint, igénylésre, illetve a benyújtott számla alapján folyósítja a Fővárosi Önkormányzat.

A pécsi önkormányzat 21/2018.(V.23.) önkormányzati rendelete a 2017. évi *zárszámadásról* úgy rendelkezik, hogy a civil szervezetek működési támogatása 65 millió forint volt, a 25 civil szervezet számára, 500 ezer és 6,5 millió alsó felső határ mértékben differenciáltan. Civil szervezetek program támogatása 5 millió forintban tervezett 500-500 ezer forintban 4 szervezet számára (ezek: 1 Mecsek Kórus Alapítvány 2 Nevelők Háza Kórusalapítvány 3 Pécsi Férfikar Alapítvány 4 VOKE Vasutas Művelődési Ház) és 3 millió forintot a *Zlatko és Vesna Prica* Alapítvány kap.

Láthatóan korlátozott a fővárosi támogatás alanyi köre, miután szerződéses kapcsolat alapozza meg azt, a pécsi székhelyű civil szervezetek száma közel 150,²⁷ és a támogatottak aránya az elmúlt évben 17 % volt.

4. Digitális fórumok az interneten

Az önkormányzatok *web lapjait* tekinthetjük a lakossági fórumok egyik formájának, miután a lakossági fórum törvényi meghatározása az *Mötv-ben* a nem szabályozott. A szervezeti és működési szabályzatok sem sorolják *a honlapokat* a fórumok közé, annak ellenére, hogy a lakosság tájékoztatása több esetben példászerű ezeken a felületeken. Pontos képet kaphatunk például a *lakossági fórumok* időpontjáról, témájáról, helyéről, kiválóan működő kereső program segítségével akár visszamenően is.²⁸ Mindez törvényi előírás eredményként kerül a honlapra, mivel az *Infotv.*²⁹ meghatározza: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervnek vagy személynek lehetővé kell tennie, hogy a kezelésében lévő közérdekű adatot és közérdekből nyilvános adatot - az e törvényben meghatározott kivételekkel - erre irányuló igény alapján bárki megismerhesse. Az *Infotv. II. melléklet 8. pont* szerint a testületi szerv döntései előkészítésének rendje, az állampolgári közreműködés (véleményezés) módja, eljárási szabályai, a testületi szerv üléseinek helye, ideje, továbbá nyilvánossága, döntései, *üléseinek jegyzőkönyvei*, illetve összefoglalói; a testületi szerv szavazásának adatai, ha ezt jogszabály nem korlátozza.

Az *Infotv.*³⁰ alapján kötelezően közzéteendő közérdekű adatokat internetes honlapon, digitális formában, bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, kinyomtatható és részleteiben is adatvesztés és -torzulás nélkül kimásolható módon, a betekintés, a letöltés, a nyomtatás, a kimásolás és a hálózati adatátvitel szempontjából is díjmentesen kell hozzáférhetővé tenni (a továbbiakban: elektronikus közzététel). A közzétett adatok megismerése *személyes adatok* közléséhez nem köthető. Előfordul a gyakorlatban olyan helytelen megoldás is, amikor a képviselő-testület *nyilvános ülésének jegyzőkönyveit*

²⁶ 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet (Ávr.) 24. § (1) bekezdés bb) pont

²⁷ http://www.pecs.hu/tartalmak/pecs_Civil%20szervezetek%20list%C3%A1ja

²⁸ <https://www.pecsvarad.hu/kereses?keres=%C3%B3rum>

²⁹ Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 26. §

³⁰ 33. § (1) bekezdés

kizárólag e-mail útján történő igénylést követően tekintheti meg az érdeklődő.³¹

5. Állampolgári részvétel a tanácsrendszer szabályozásában

Az önkormányzati rendszert megelőzően a tanács törvény arról rendelkezett, hogy a tanácsok³² a *Hazafias Népfontra* és az *állampolgárok tömegszervezeteire*, valamint *egyéb szervezeteire* támaszkodva, a nem tanácsai szervekkel hatékonyan együttműködve, a lakosság tevékeny részvételével látják el feladataikat. Kimondta azt is, hogy a tanács tevékenysége során *szervezi a lakosság közvetlen és állandó részvételét a tanácsai feladatok megoldásában*. A tanácsok, feladataiknak *eredményes* ellátása érdekében - különösen a lakossággal való *szoros kapcsolat* fenntartása, a szükségletek és igények megismerése, a tanácsai felvilágosító és nevelő munka, valamint a társadalmi ellenőrzés hatékonyságának növelése végett - rendszeresen és sokoldalúan *együttműködnek* a Hazafias Népfront bizottságaival, a tömegszervezetekkel és *a lakosság más szervezeteivel*.

A *tanács törvény* - hasonlóan a mai szabályozáshoz - említést tesz a falugyűlésről, annak szerepéről. E szerint: a községi tanács a lakosság tájékoztatása és véleményének megismerése végett *falugyűlés* elé terjesztheti a község életében alapvető jelentőségű kérdéseket. A közös tanácsú községekben a közös tanács munkájáról szóló tájékoztató megvitatására falugyűlést kell összehívni.

A *tanács törvény* – szemben a mai szabályzással-rendeletalkotási körbe nem utalt olyan kérdést, amely a civil szervezetek, illetve a lakosság önszerveződő közösségeinek jogát érintené. Ugyanakkor a tanácsok *szervezeti és működési szabályzata*, mely rendeleti formában szabályozott, akár a falugyűlés fórumáról, vagy a tanácskozási jog esetében normaszabályozásként értelmezhető.

A tanács törvény alapján a tanács rendeletben állapítja meg saját, valamint *szerveinek*

szervezeti és működési szabályzatát; ehhez a *Minisztertanács* irányelveket ad. A tanács szervezeti és működési szabályzatát a fővárosi, megyei tanács végrehajtó bizottsága, illetőleg a *Minisztertanács hagyja jóvá*. A tanács ülésén *tanácskozási joggal vehet részt az*, akit törvény, törvényerejű rendelet, minisztertanácsi rendelet és határozat vagy a tanács *szervezeti és működési szabályzata* megjelöl, valamint az, akit az ülésre a végrehajtó bizottság meghívott.

Visszafelé haladva az időben az 1954-ben a második tanács törvény³³ úgy szólt, hogy a tanácsoknak a *Magyar Dolgozók Pártja* irányításával fokozott mértékben kell *támaszkodniuk* államhatalmi és államigazgatási munkájukban a *lakosságra*, a *Hazafias Népfontra* és a dolgozók tömegszervezeteire. A tanácsok munkájukban közvetlenül a lakosságra támaszkodnak, biztosítják a *dolgozók tevékeny részvételét*, kezdeményezését és ellenőrzését az államhatalom gyakorlásában. A tanács munkájába bevonja a dolgozók társadalmi, gazdasági és kulturális tömegszervezeteit, ezáltal is biztosítja a lakosság széles tömegeinek részvételét az állami feladatok végrehajtásában. A tanács és a tanács alá nem rendelt szervek egymáshoz való kapcsolatára vonatkozó részletes szabályokat a *Minisztertanács javaslatára a Népköztársaság Elnöki Tanácsa* állapítja meg.

Az 1950. évben alkotott első tanács törvény³⁴ értelmében a helyi tanácsok munkájukban közvetlenül a *lakosságra támaszkodnak*, biztosítják a dolgozók tevékeny részvételét, kezdeményezését és ellenőrzését az államhatalom helyi gyakorlásában. A tanácsok, mint a dolgozók legszélesebb tömegszervezetei, feladataik ellátásában a dolgozók *egyéb tömegszervezeteivel* szorosan együttműködve, a *Magyar Dolgozók Pártjának* vezetésével *mozgósítják a lakosságot* a társadalmi, gazdasági és kulturális tevékenységben való fokozottabb részvételre.

A *szocializmus negyven éve alatt* Magyarországon csak a politikailag többé-kevésbé semleges területeken (sport, kultúra) működtek egyesületek. A valódi érdekképviseleteket felülről

31

<https://www.pecsvarad.hu/onkormanyzat/testuleti-ulesek-jegyzokonyvei>

32 A tanácsokról szóló 1971. évi I. törvény (a továbbiakban: tanács törvény) 3. §, 21. §, 28. §, 32. §, 35. §

33 1954. évi X. törvény

34 1950. évi I. törvény a helyi tanácsokról

irányított, központilag ellenőrzött tömegszervezetek helyettesítették. Az alapítványokat 1949-ben megszüntették és a továbbiakban egyáltalán nem lehetett ilyen szervezeteket létrehozni. A *nyolcvanas években* az állam szocialista berendezkedés gazdasági és politikai válsága a társadalom és a gazdaság minden területén érezte hatását. Nem volt kivétel az egyesületi élet sem, mely ebben az időben kezdett felpeszüdni. Néhány környezetvédelminek induló szervezetben, alternatív tudományos vagy szakmai szövetségben a későbbi nem hivatalos politikai ellenzéki mozgalom csírái is felfedezhetőek voltak. A civil társadalom intézményeit lassan visszahelyezték jogaikba. Ennek első lépéseként 1987-ben a Ptk.³⁵ ismét legalizálta az alapítványok jogintézményét. Az *egyesülési jogról szóló törvényt 1989 januárjában* fogadta el a Magyar Országgyűlés.³⁶ Egy éven belül meghozták a pártok működéséről és gazdálkodásáról,³⁷ továbbá a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról rendelkező törvényeket is.³⁸ Az ösztönzővé vált törvényi háttér, és a pénzügyi támogatásokat lehetővé tevő új adózási rendszer hatására a nonprofit szervezetek száma, társadalmi szerepe és gazdasági súlya ugrásszerűen növekedett.³⁹

A nonprofit szektor 1989-től rohamosan fejlődött. A legszembetűnőbb változás az alapítványi szférában következett be: számuk ötvenszeresére emelkedett. A társas nonprofit szervezetek száma tíz év alatt 3,4-szeresére nőtt. 1989-ben a 8796 nonprofit szervezetből 400, arányait tekintve 4,5 százalékos képviselte az alapítványi szférát, míg a 8396 társas nonprofit szervezet 95,5 százalékosat tett ki. Az 1999-ben működő 48 171 szervezetből 19 754 tartozott az alapítványi szférába (az összes szervezet 41 százaléka), míg a társas nonprofit szervezetek száma 28 417 volt.⁴⁰

A civil szektor mindig is nagyon érzékenyen reagált a társadalmi, gazdasági környezetre és

azok változásaira. 2003-ban megfordult az addig tapasztalható trend, a növekedési ráta megint emelkedésnek indult, a gyarapodás évente elérte a 3%-ot. 2003 még egy szempontból kiemelendő dátum, hiszen ettől kezdve az egyesületek éves növekedési üteme meghaladta az alapítványokét. Az ezredfordulón bekövetkezett számbeli gyarapodás a világgazdasági helyzet javulásának is köszönhető, egy viszonylag nyugodt növekedési időszak indult el, melynek pozitív hatása hazánkban is érezhetővé vált a szervezetek bevételeinek növekedésében, valamint jelentősen kibővültek a pályázati források az *Európai Unióba* történő belépésünknek köszönhetően. Intenzív fejlődés, reményteljes időszak indult el, melyet a 2008-ban bekövetkezett gazdasági világválság és annak hatásai szüntettek meg. A szervezetek számában és bevételeinek alakulásában jelentős csökkenés indult el, amelyek 2010-ben már világosan látszottak 2010-ben közel 65 ezer szervezet működött hazánkban, egyharmaduk alapítványként, több mint 50%-uk egyesületként, a nonprofit vállalkozások és a közalapítványok aránya 3% és 2%, a szakmai munkáltatói és munkavállalói érdekképviselőké 6%.⁴¹

6. Civil jogosítványok az önkormányzati rendeletek szerint

A hatályos helyi önkormányzati rendeletek a *Nemzeti Jogszabálytár*⁴² Web lapján önálló felületen kerülnek rögzítésre, melyet az önkormányzatok hivatalai kezelnek. A feldolgozottság nem tekinthető véglegesnek, folyamatos a felület feltöltése, e mellett hiányosság is érzékelhető a rögzített rendeletek pontossága, telje körűsége tekintetében. Ily módon reprezentatív felmérés útján történt a témában történő szabályozás feltárása. A függelékben tettük közzé a vizsgált önkormányzati rendelkezéseket, hogy a megállapítások és a rendeleti szabályozás tartalma nyomon követhető

³⁵ 1989. évi X. törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról

³⁶ 1989. évi II. törvény az egyesülési jogról

³⁷ 1989. évi XXXIII. törvény. a pártok működéséről és gazdálkodásáról.

³⁸ 1990. évi IV. törvény. a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról.

³⁹ www.nonprofitkutatas.hu/letol-tendo/560_modszer.doc

⁴⁰ http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2002/2002_05-06/2002_05-06_557.pdf

⁴¹ http://szociologia.btk.pte.hu/sites/default/files/Acta_Sociologia/20_-_bucher.pdf

⁴² http://www.njt.hu/njt.php?onkormanyzati_rendeletek

legyen. Szabályozási témakörökként összefoglaljuk a civil jogosítványok jellemzőit.

a) A *közterület-elnevezéséről* szóló rendeletek a civil szervezetek számára véleményezési, észrevételezési, javaslattevési jogot, valamint a név-változás kezdeményezését teszi lehetővé. Kétféle követelmény jellemzi a civil szervezetek meghatározását, egyik esetben a feltétel az, hogy a civil szervezet székhelye az érintett település legyen, míg a másik esetben a *helyi érdekeltiségű civil szervezetek* jogosultak e jog gyakorlásával. Ez utóbbi szabályozás a gyakorlat számára széles mérlegelési lehetőséget⁴³ jelent, illetve rendkívül széles,⁴⁴ diszkrecionális jogkört biztosít⁴⁵ a helyi önkormányzat számára, annak eldöntésére, hogy mely mivel civil szervezet tevékenysége szolgál a település javára, hasznára. Amennyiben az önkormányzat támpontot biztosítana arra vonatkozóan, melyek azok a tevékenységek, amelyek a település javára vannak, úgy a jogalkalmazás is kiszámíthatóvá tehető, kerülve az önkényes értelmezés lehetőségét.

b) A *közterület-használatról* szóló rendeletek általában nem szabályoznak civil szervezetekre vonatkozó rendelkezést. Egyedi esetként fellelhető olyan előírás, amely szerint *civil és egyéb szervezetek érdekében végzett adománygyűjtéshez* szükséges építmények, berendezések elhelyezéséhez be kell szerezni a képviselő-testület hozzájárulását.

c) A *kétféle címeke adományozásának* rendjét szabályozó rendeletek fő szabályként a

javaslattevő szervezetek között említik a civil szervezeteket. Sajátos szabályozással is találkozhatunk, ez esetben az elismerés *adományozását* olyan civil szervezet számára teszi lehetővé, amely a városban szociális tevékenységet folytat, illetve amelynek az elhivatottsága példaértékű. Ez utóbbi feltétel kevésbé nevezhető egzakt jellegűnek, mégis elfogadható, bízva a helybeliek bölcsességében. Ez a szabályozás nemes szándékot feltételez, amely ritka, nem jellemző a jogalkotás rendszerében.

d) A *szervezeti és működési szabályzatok* a civil szervezetekkel való együttműködés személyi feltételeként a kapcsolattartást valamely önkormányzati bizottság, önkormányzati tanácsnok, vagy a polgármesteri hivatal civil szervezetekkel foglalkozó referens számára határozza meg. A civil együttműködés szerepét a rendeletek *önként vállalt feladatok* meghatározása vonatkozásában is rendezi, melynek lényege, hogy a képviselő-testület figyelembe veszi a lakosság – közmeghallgatáson, egyéb beadványok útján, *civil szervezetek közvetítésével* – közölt igényeit, javaslatait.

A civilek szerepe a szabályzatokban *az önként vállalt feladatok* meghatározásakor jelenik meg. Konkrétumok általában nem fogalmazódnak meg. Egy rendelet mégis *konkrét tárgykörben* határozza meg a civil jelenlétet a szabályzatban, amikor is előírja, hogy az önkormányzat ciklusprogramjának, valamint éves munkatervének összeállításához *javaslattevési jog* illeti meg a civileket. További

⁴³ A jogbiztonság elvének értelmezése során az Alkotmánybíróság következetesen hangsúlyozta, hogy ha egy jogszabály tényállása túl részletező, túl szűk, túlságosan eseti, az megköti a jogalkalmazót és megakadályozza, megnehezíti, hogy a jogszabály az életviszonyok szabályozásában betöltse szerepét. Ha pedig egy jogszabály törvényi tényállása túl elvont, túl általános, akkor a jogszabály rendelkezése a jogalkalmazó belátása szerint kiterjeszhető vagy leszűkíthető. Az ilyen szabály lehetőséget ad a szubjektív jogalkalmazói döntésre, a különböző jogalkalmazók eltérő gyakorlatára, a jogegység hiányára (1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607, 608.).

⁴⁴ Az Alkotmánybíróság megítélése szerint nemcsak a túlzottan általános (elvontan) megfogalmazott szabályok sértik a jogbiztonság elvét, de az is, ha a jogalkalmazói döntés jogszabályi kereteit a jogalkotó egyáltalán nem, vagy olyan túlzottan tágan határozza meg, 2018/2.

hogy a jogalkalmazó szinte teljes egészében saját belátása szerint hozhat döntést. Ez ugyanúgy megnyitja az utat a szubjektív, önkényes jogalkalmazás előtt, mint mikor a jogalkotó a normavilágosságot sértő módon alkotja meg az alkalmazandó norma szövegét” (ABH 2008, 886, 813.).

⁴⁵ Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.].

szabályozásra utaló előírással találkozhatunk pl: „a kulturális, az oktatási, a sportegyesületek, az alapítványok és a civil szervezetek támogatását önkormányzati rendelet, illetve határozat állapítja meg.” Nehezen nyomon követhető, hogy létezik-e ilyen további szabályozás. Az sem világos ezen szabályozásból, hogy mikor alkot rendeletet, és mely esetben elegendő a határozati forma az önkormányzati döntésnél.

Kötelező szabályozási eset a *szervezeti és működési szabályzatokban* a tanácskozási joggal meghívott önszerveződő közösségek felsorolása.⁴⁶

A szabályozás egyik formája, amikor *általában kiterjeszti* a tanácskozási jogot az önszerveződő közösségek és civil szervezetek képviselői számára. A testületi ülésre történő meghívás a szabályozás szerint *kötelező* a civil szervezetet érintő napirendhez. Más esetben a polgármester *külön* meghívása esetén történhet a civil szervezet részvétele. A kétféle szabályozás eltérő gyakorlat kialakítását eredményezheti. Vagyis akkor is jelen lehet, és részt vehet a tanácskozásban a civil szervezet, ha nem kap külön meghívást a napirendhez. A másik esetben ugyanakkor a polgármester meghívása nélkül nem illeti meg a törvény által biztosított lehetőség. Abban bízhatunk, hogy a sajátos szabályozás ellenére a polgármester jogszerű gyakorlatot működtet.

A képviselő-testület köteles meghatározni a szervezeti és működési szabályzatban azoknak a fórumoknak a rendjét (község-, várospolitikai fórum, városrész tanácskozás, falugyűlés stb.), amelyek a lakosság, az egyesületek közvetlen tájékoztatását, a fontosabb döntések előkészítésébe való bevonását szolgálják. Ezek állásfoglalásáról és az ott felmerült kisebbségi véleményekről tájékoztatni kell a képviselő-testületet.⁴⁷ A gyakorlatban ritkán történik szabályozás e témakörben, az

viszont nem hiba, hogy a szabályozás egyszerű, és világos.

e) A *költségvetési rendeletek* egyes esetekben *eljárási szabályokat* tartalmaznak, amely általános működési támogatás igényléséről, illetve a felhasznált pénzeszköz elszámolásának módjáról szólnak. Van olyan szabályozás is, amely a civil szervezetek támogatását *pályázati eljárás* keretében határozza meg. Más esetben *konkrét pénzeszköz mértékéről*, támogatási programról szól a költségvetési rendelet. A szabályozási további területe a *feladat és hatáskör átruházás* meghatározására vonatkozik a polgármesteri, illetve a bizottsági jogkörök gyakorlására.

f) Különleges szabályozás a *közmművelődésről szóló* rendeletekben található. Többek között minden konkrétum nélkül azt rögzíti, hogy az önkormányzat helyi közmművelődési feladatok ellátásában *elősegíti és igényli* a civil közösségek, szervezetek, közreműködését.

Némi konkrétum már fellelhető a feladatmeghatározás kibontásakor. E szerint az önkormányzat *szerepet vállal* a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének *segítésében*, különösen a különböző életkorú, érték- és érdekrendszerű civil közösségek szakmai segítésében, művelődési szándékaik *támogatásában*, a helyi társadalom résztvevői közötti folyamatos *párbeszéd* megteremtésében, az egyesületek, civil közösségek közötti *együttműködés kezdeményezésében*.

Záró gondolatok

A témában való vizsgálódás tapasztalata különösebb meglepetéssel nem szolgált a tekintetben, hogy a lakosság különböző civil szerveződései a *helyi jogalkotásban* általában nem tekinthetők az önkormányzatok meghatározó partnereinek. Inkább a marginális szerep, vagy a szerep hiánya határozza meg a rendeleti szabályozás jellegét. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a gyakorlatban nincs

⁴⁶ Möt. 53. § (3) A képviselő-testület szervezeti és működési szabályzatában határozza meg, mely önszerveződő közösségek képviselőit illeti meg tevékenységi körükben tanácskozási jog a képviselő-testület és bizottsága ülésein, továbbá azoknak a fórumoknak a rendjét (község-, várospolitikai fórum, városrész

tanácskozás, falugyűlés stb.), amelyek a lakosság, az egyesületek közvetlen tájékoztatását, a fontosabb döntések előkészítésébe való bevonását szolgálják. Ezek állásfoglalásáról és az ott felmerült kisebbségi véleményekről tájékoztatni kell a képviselő-testületet.

⁴⁷ Möt. 53. § (3) bekezdés

kapcsolat az önkormányzat és a civil társadalom között.

Olyan szabályozással sem találkozhatunk, amely figyelemmel az *Mötv.* hatályos szabályozására a civil jelenlétet önkormányzati *döntéshozatalra felrubázható szervénél* biztosítaná. Ilyen megoldások lehetnek:

Az *Mötv.* szabályai⁴⁸ lehetővé teszik, hogy *bizottsági tagnak* válasszon meg a képviselő-testület nem csupán önkormányzati képviselőt, hanem kívülről tagot, aki akár civil szervezetből delegált személy.

Lehetőséget biztosít az *Mötv.*⁴⁹ arra is, hogy nem csupán a települési képviselők közül válasszon a képviselő-testület *alpolgármestert*, hanem külsős személyként a civil szervezetből kerüljön ki, és segítse a polgármestert a feladata ellátásában.

Az *Mötv.*⁵⁰ nem zárja ki, hogy a *tanácsnoki tisztség* betöltését a képviselő-testület olyan képviselőre bízza, aki egyben civil szervezetet is képvisel.

Mindezek csupán *jogi nonszenszek*, a gyakorlatban elképzelhetetlen bizzar megoldás lenne. Jelenleg az látható, hogy nem a döntésben való részvétel távoli álomkép csupán, hanem a döntéshozatalra való hatás gyakorlás is csak vágyálom marad. A civil társadalom helyi szinten, az aprófalvas településeken a hagyományörzés területén színes programmal rendelkeznek, és a nemzetiségekben gazdag

településeken a testvér települési nemzetközi kapcsolatok működtetésében is részt vállal. A civilek nemzetközi kapcsolatai nem a helyi szabályozás tárgyköre, figyelemmel a civil törvény módosítására.

A téma tanulmányozása során a vizsgálat azt állapította meg, hogy *hat* olyan jogalkotási tárgykör a jellemző, ahol a civilek és az önkormányzat együttműködését meghatározza a helyi jogszabály. A témakörök közül a *szervezeti és működési szabályzat* az a jogszabály, amelynél kötelező szabályozási esetet ír elő az önkormányzati törvény. A kötelező szabályozás a gyakorlatban periférikus, mivel jellemzően a főváros és a nagyvárosok esetében található csupán, kivételesen egyes kisebb községeknél is fellelhető. A helyi önkormányzat körülbelül 1%-ka élt a szabályozással. A legtöbb rendelkezést a *szervezeti és működési szabályzat*, és a *költségvetési rendelet*, valamint a *közszerű elnevezéséről* szóló rendelet tartalmaz. A helyi jogalkotás tanulmányozása során nem kapunk hiteles képet a ma működő civil szervezetek szerepéről, mint a helyi politika kontrollja, vagy partneri kapcsolat vonatkozásában. A helyi társadalom mozgásterében alapvetően kétféle szervezet, vagyis a tevékenységében *politikától független*, illetve a közfeladat ellátásban részt vevő *helyi politikától függő civil szervezetek találhatók*. A civil törvény értelmében a civil szervezet olyan nonprofit szervezet, amely saját költségvetéssel rendelkezik. A civil szervezetek közcélú tevékenységet és

⁴⁸ *Mötv.* 58. § (1) bekezdés A bizottság elnökének és tagjainak megbízatása a képviselő-testület által történő megválasztással jön létre, a képviselő-testület megbízatásának időtartamára. A bizottság elnökét és – az elnökkel együtt számított – tagjainak több mint a felét az önkormányzati képviselők közül kell választani. Nem lehet a bizottság elnöke vagy tagja a polgármester.

⁴⁹ *Mötv.* 74. § (1) *A képviselő-testület a polgármester javaslatára, titkos szavazással, minősített többséggel a polgármester helyettesítésére, munkájának segítésére egy alpolgármestert, főpolgármester-helyettest, a megye közgyűlése alelnököt (a továbbiakban együtt: alpolgármester) választ, több alpolgármestert választhat. A képviselő-testület legalább egy alpolgármestert saját tagjai közül választ meg. Az alpolgármester jogai és kötelezettségei a megválasztásával keletkeznek, a megbízatás megszűnésével szűnnek meg.*

(2) *Az alpolgármester a polgármester irányításával látja el feladatait. Több alpolgármester esetén a polgármester bízta meg általános helyettesítést.*

2018/2.

75. § (1) *Az alpolgármesteri tisztség főállásban is ellátható. A főállású alpolgármester foglalkoztatási jogviszonya a helyi önkormányzat képviselő-testületének a tisztség főállásban történő betöltéséről szóló döntését követően, az alpolgármester megválasztásával jön létre.*

(2) *Azon alpolgármester, akét nem a képviselő-testület tagjai közül választottak, nem tagja a képviselő-testületnek, a polgármestert a képviselő-testület elnökeként nem helyettesítheti, de a képviselő-testület ülésein tanácskozási joggal részt vehet. A nem a képviselő-testület tagjai közül választott alpolgármester jogállására egyebekben a képviselő-testület tagjai közül választott alpolgármesterre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.*

⁵⁰ *Mötv.* 34. § *A képviselő-testület a polgármesternek vagy bármely önkormányzati képviselőnek a javaslatára az önkormányzati képviselők közül tanácsnokokat választhat. A tanácsnok felügyeli a képviselő-testület által meghatározott önkormányzati feladatkörök ellátását.*

közfeladatot látnak el, azaz a szervezetnél tágabb közösség érdekében jár el.⁵¹

Egyik tanulmányában *Kende Péter*⁵² a civil társadalmat úgy határozza meg, mint a társadalomnak azt a kapcsolathálózatát, "szövetét", amely az államtól függetlenül alakul ki, és működése szerint is az államhatalom befolyási körén kívül esik. *Egri István* véleménye szerint a civil szféra fogalma általánosságban véve a civil/nonprofit kezdeményezések intézményrendszerét jelenti, az olyan önkéntes cselekvések intézményeinek összességét, amelyek azt vallják magukról, hogy az emberek, a közösségek és a társadalom javát szolgálják. Ezzel igazolják létük értelmét és hasznosságát. Ez a gyakorlatban azonban sajnos nem mindig így valósul meg, ezek a szerveződések elsősorban lehetőséget jelentenek a *közjó szolgálatára*.

„Az egyetlen tevékenységi kör, ahol a civil szervezetek esélyesen léphetnek fel - sőt, nyitott ajtókra találhatnak -, az *állami tevékenység* kiegészítése. Ez ugyanis azt jelenti, hogy a hatalom megspórolhatja azokat az összegeket, amelyeket pl. a nyomorban élők és más hátrányos helyzetűek segélyezésére vagy a kultúra fejlesztésére kellene fordítania. Nem kétséges, hogy itt a civil szervezetek az egyes emberek és kulturális teljesítmények sokaságának sorsát tudják valamelyest kedvezőbb esélyekhez juttatni. Ez pedig szerintem mindennél fontosabb, még akkor is, ha az ilyen tevékenység - másfelől - az állam kötelességmulasztásait leplezi, és ily módon, a makulátlanul nemes szándékok ellenére, az antidemokratikus rend fenntartását is elősegíti.”⁵³

Mikorra prognosztizálható, hogy partnerként tekintsen az állam/az önkormányzat és szervezetei nálunk is a független civilekre?

A civil szervezetek társadalmi szerepvállalása, közéletre gyakorolt hatása olyan jelentős, amely nélkül modern civilizáció elképzelhetetlen. Mindannyiunk jó értelemben vett érdeke tehát a törvényes működésük és szabályozott támogatásuk feltételeinek megteremtése, hiszen a helyi közösség civil szervezetek nélkül éppolyan magányos, mint az ember társas-kapcsolatok nélkül.⁵⁴

Kelt Pécssett, 2018. szeptember

Függelék

Önkormányzati rendeleti szabályozási esetek

1. Közterület elnevezése

1.1. *Enying* Város Önkormányzata Képviselőtestületének 9/2018. (IV.27.) önkormányzati rendelete a közterületek elnevezéséről, valamint az elnevezés megváltoztatására irányuló kezdeményezés, a házszám-megállapítás szabályairól: 4. § (5) A közterület nevének megváltozásával kapcsolatos *vélemények* kikérése érdekében az Enyingi Polgármesteri Hivatal a helyben szokásos módon 15 napra hirdetményt tesz közzé, amelyre a *helyi érdekelttségű civil szervezetek*, illetve bármely helyi lakos *észrevételt tehet*. A lakosság a képviselő-testülethez a véleményét, kérelmét, javaslatát postai és elektronikus úton egyaránt benyújthatja. Az elnevezéssel kapcsolatban a kifüggesztés időtartama alatt benyújtott észrevételeket a képviselő-testületi előterjesztéshez mellékelni kell.

⁵¹ Magyarországon a KSH adatai szerint közel 70 000 nonprofit szervezet működik. A nonprofit szektor teljes bevételének több, mint 55%-a felett a KSH adatai szerint budapesti szervezetek rendelkeznek

⁵² Kende Péter: Politikai kultúra, civil társadalom és elit az 1988 utáni Magyarországon. In Miért nincs rend Kelet-Közép-Európában? Osiris-Századvég, Budapest, 1994. 244.

Egri István: Fejlődésre ítélve. In Civil Fórum. Kolozsvár, 2002.

<http://www.jakabffy.ro/magyarkisebbsseg/index.php?action=cimek&lapid=22&cikk=m030128.html>
2018/2.

⁵³ SZERDAHELYI ISTVÁN A civil társadalom és a hűtőszekrény-tulajdonos társadalom Ezredvég, 2004. 2. szám

<http://magyar-irodalom.elte.hu/ez-redveg/0402/04023.html#szi>

⁵⁴ <https://jegyzo.hu/valtozasok-a-civil-szervezetek-tamogatasaban-es-mukodeseben-az-onkormanyzati-rendeletalkotas-nehezsegei/> dr. Mitták Tünde jogász, hallgató Stockholm SFEJ Jegző és Közigazgatás 2012-04-10 XIV. évfolyam, 1. lapszám

1.2. *Szekszárd* Megyei Jogú Város Önkormányzata közgyűlésének 11/2017. (IV. 4.) önkormányzati rendelete a közterületek elnevezésének rendjéről és a házzámok megállapításának szabályairól: 12. § (1) Közterület elnevezését, vagy meglévő közterületnév megváltoztatását kezdeményezheti, illetőleg arra *javaslatot* tehet:

- a) a közgyűlés tagja,
- b) Szekszárdon működő *civilszervezet*,
- c) Szekszárdon lakóhellyel rendelkező személy,
- d) a közforgalom elől el nem zárt magánút tulajdonosa a magánút tekintetében,
- e) a város közigazgatási területén ingatlanal, székhellyel, telephellyel rendelkező jogi személy.

1.3. *Sümege* város önkormányzat képviselő-testületének 8/2017 (IV.28.) Önkormányzati rendelete

a közterületek elnevezéséről és a házzámozás szabályairól

5. § (1) A közterület nevének meghatározását vagy megváltoztatását – kivéve a magánutak elnevezését és az elnevezés megváltoztatását – a polgármester, vagy a polgármesternél írásban Sümege város közigazgatási területén lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező választópolgár, sümegi *székhelyű bejegyzett civil szervezet*, helyi önkormányzati képviselő, a képviselő-testület bizottsága *kezdeményezheti*.

1.4. *Gyepükaján* települési önkormányzat képviselő-testületének 8/2017 (V.10.) Önkormányzati rendelete

a közterületek elnevezéséről és a házzámozás szabályairól

5. § (1) A közterület nevének meghatározását vagy megváltoztatását – kivéve a magánutak elnevezését és az elnevezés megváltoztatását – a polgármester, vagy a polgármesternél írásban Gyepükaján közigazgatási területén lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező választópolgár, gyepükajáni székhelyű bejegyzett civil szervezet, helyi önkormányzati képviselő *kezdeményezheti*.

1.5. *Bodorfa* települési önkormányzat képviselő-testületének 6/2017 (V.10.) Önkormányzati rendelete

a közterületek elnevezéséről és a házzámozás szabályairól

5. § (1) A közterület nevének meghatározását vagy megváltoztatását – kivéve a magánutak elnevezését és az elnevezés megváltoztatását – a polgármester, vagy a polgármesternél írásban Bodorfa közigazgatási területén lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező választópolgár, bodorfai székhelyű bejegyzett civil szervezet, helyi önkormányzati képviselő *kezdeményezheti*.

1.6. *Nemeshany* települési önkormányzat képviselő-testületének 6/2017 (V.9.) Önkormányzati rendelete

a közterületek elnevezéséről és a házzámozás szabályairól

5. § (1) A közterület nevének meghatározását vagy megváltoztatását – kivéve a magánutak elnevezését és az elnevezés megváltoztatását – a polgármester, vagy a polgármesternél írásban Nemeshany közigazgatási területén lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező választópolgár, nemeshanyi székhelyű bejegyzett civil szervezet, helyi önkormányzati képviselő *kezdeményezheti*.

1.7. *Ecséd* Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 20/2015 (XI.18.) Önkormányzati rendelete

A közterületek elnevezéséről, azok jelöléséről és a házzámozás rendjéről

10.§ (1) A lakosság *véleményének* kikérésében, azok összesítésében, a Képviselő-testület döntésének előkészítésében az Ecsédi Polgármesteri Hivatal működik közre.

(2) A lakosság a Képviselő-testülethez a *véleményét*, kérelmét, javaslatát postai és elektronikus úton egyaránt benyújthatja.

(3) Az érintett lakosság véleményének kikérése esetén az Ecséd Községi Önkormányzat hirdetményt tesz közzé saját honlapján, illetőleg hirdetőtábláján a tervezett névváltozásról, amelyre a helyi érdekeltségű *civil szervezetek*, illetve bármely helyi lakos *észrevételt* tehet.

1.8. *Adony* Város Önkormányzat Képviselő-testületének 12/2015 (V.29.) önkormányzati rendelete

a közterületek elnevezéséről, valamint az ingatlanok házzámozásáról

6. § (1) A közterület elnevezése a képviselő-testület hatáskörébe tartozik.

- 2.A közterület elnevezésére *javaslatot* tehet: az Adonyban lakcímmel rendelkező állampolgár,
 b. Adonyban működő társadalmi, civilszervezet,
 c. a képviselő-testület tagja,
 d. a képviselő-testület bizottsága.

1.9. *Szentes Város Tanácsának 6/1977./X.14./T. számú rendelete* az utcanév és településrész-név megállapításának, továbbá létesítmények elnevezésének általános szabályairól

3. § Utcanévre javaslatot Szentes város lakosai, továbbá a városban működő civil és egyéb szervezetek tehetnek.

2. Közterület-használat

2.1. *Vác Város Önkormányzat Képviselő-testületének 24/2016. (V.20.) önkormányzati rendeletmódosítás* a közterületek használatáról és rendjéről szóló 34/2014. (XI.14.) sz. rendeletről

7. § (2) Közterület-használati *bozzájáráulást* kell beszerezni:

1. szórólap osztásához, szórakoztató tevékenység folytatásához, valamint a portrérajzoláshoz,
2. sport-, kulturális-, egészségmegőrző- és családi eseményekkel kapcsolatos rendezvények, kiállítások,
3. utcazenéléshez,
4. *civil és egyéb szervezetek érdekében végzett adománygyűjtéshez szükséges építmények, berendezések elhelyezéséhez,*
5. ételosztáshoz szükséges építmények, berendezések elhelyezéséhez,
- 6.*

7. jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a hírközlési tevékenységgel kapcsolatos berendezések és létesítmények, továbbá a közműves berendezések és létesítmények, valamint az ilyen célt szolgáló oszlopok közterületen történő elhelyezéséhez, kivéve az Önkormányzat által telepített ilyen berendezéseket és létesítményeket.

8.a közút területén kívül gépjármű-várakozóhelyek létesítéséhez, fennmaradásához.

3. Kitüntető címek

3.1. *Csávoly Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 14/2018 (III.27.) önkormányzati rendelete*

a „Csávoly Község Díszpolgára” kitüntető cím és a „Csávolyért Emlékérem” alapításáról és adományozásuk rendjéről

3. (2) A díszpolgári cím adományozására javaslatot tehetnek:

- a) a polgármester,
- b) a települési képviselő,
- c) a képviselőtestület bizottsága,
- d) a kisebbségi önkormányzat,
- e) a civilszervezetek,
- f) legalább 50 fő állampolgár.

3.2. *Mátészalka város önkormányzata képviselő-testületének 8/2018.(V.08.) önkormányzati rendelete*

az önkormányzati kitüntetések adományozásának rendjéről szóló rendelet elfogadásáról

5. § (1) Pro Caritate Mátészalka” kitüntetés adományozható:

- a.) szociális intézményekben foglalkoztatottnak,
- b.) Mátészalka és térsége szociális hatósági munkájában részt vevő közszolgálati jellegű jogviszonyban foglalkoztatottnak, közfeladatot ellátó személyek részére a foglalkoztatás jellegétől függetlenül,
- c.) A városban szociális tevékenységet folytató civil szervezetek részére, akiknek elhivatottsága példaértékű.

3.3. *Jánoshida Község Önkormányzata képviselő-testületének 7/2018 (III.29.) önkormányzati rendelete*

Az elismerő címek valamint a helyi kitüntetések alapításáról és adományozásának rendjéről

4.§ (1)A kitüntetés adományozására *javaslatot* tehet:

- polgármester,
- alpolgármester,
- jegyző,
- önkormányzati képviselő,
- bizottságok és azok tagjai,
- országgyűlési képviselő,
- Roma Nemzetiségi Önkormányzat,
- *civil szervezetek,*
- intézmények vezetői.

3.4. Jakabszállás Község Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2018 (IV.5.) önkormányzati rendelete

a kitüntetett címek és díjak adományozásáról
4. § (2) Az elismerő cím adományozására *javaslatot* tehet a település polgármestere, az önkormányzat képviselő-testületének tagja, az önkormányzat képviselő-testületének bizottsága, vagy a településen működő civil szervezet.

4. Szervezeti és működési szabályzat

4.1. Hajdúhadház Város Önkormányzata Képviselő-testületének 19/2018. (IV.26.) önkormányzati rendelete Hajdúhadház Város Önkormányzata Képviselő-testületének Hajdúhadház Város Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 23/2014.(X.21.) önkormányzati rendelete módosításáról

1.§ Polgármesteri Kabinetiroda által ellátott munkakörök:

- a) kabinetvezető (1 fő)
- b) kommunikációs referens (1 fő),
- c) civil-, külkapcsolati- és sport referens (1 fő),
- d) személyi asszisztens és gépjármű vezető (1 fő).

Polgármesteri Kabinetiroda által ellátott feladatok:

... kapcsolattartás a roma szervezetekkel, civil szervezetekkel, szövetségekkel, egyesületekkel;

Az önkormányzat a törvényben meghatározott kötelező feladatain túlmenően önként vállalhatja minden olyan helyi közügy önálló megoldását, amelyet jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe. ... *A testület a döntés során figyelembe veszi a lakosság – közmeghallgatáson, egyéb beadványok útján, civil szervezetek közvetítésével – közölt igényeit, javaslatait.*

4.2. Zalaötvő Város Önkormányzat Képviselő-testületének 11/2011. (IV.7.) önkormányzati rendelete

Szervezeti és működési szabályzatáról

7. § Az önkormányzat önként vállalt feladatai különösen:

- a szociális és gyermekvédelmi ellátásokról szóló önkormányzati rendeleteiben

meghatározott önkéntes feladatvállalás útján nyújtott ellátások biztosítása

- lakás,- és helyiséggazdálkodás
- önkormányzati szabályzat, határozat alapján a felsőoktatásban tanulók támogatása /Bursa/

- önkormányzati rendelet és határozatok alapján kulturális, oktatási, sportegyesületek, alapítványok és civil szervezetek támogatása.

4.3. Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete

a Szervezeti és Működési Szabályzatról a 10/2012. (II.13), az 5/2013. (II.21.) és a 8/2014. (III.24.) önkormányzati rendelettel egységes szerkezetben

12. § (4) A polgármester külön meghívása alapján, meghatározott napirendi ponthoz kapcsolódóan tanácskozási jog illeti meg:

- a) fővárosi kormányhivatal vezetőjét,
- b) az egyházak képviselőit,
- c) az önszerveződő közösségek és civil szervezetek képviselőit,
- d) a hivatal belső szervezeti egységeinek vezetőit,
- e) az önkormányzati intézmények vezetőit,
- f) a bizottságok nem képviselő tagjait és a
- g) szakértőket.

4.4. Villány Város Önkormányzata 11/2011. (VII.14.) önkormányzati rendelete az önkormányzat szervezeti és működési szabályzatáról

23.§ (1) A képviselő-testület ülésére meg kell hívni:

- a) a települési önkormányzati képviselőket,
- b) a nem képviselő-testületi tag alpolgármester(ek)e)t,
- c) a jegyzőt, aljegyzőt,
- d) a Polgármesteri Hivatal jegyző által kijelölt vezető köztisztviselőit - az őket érintő napirendi pontokhoz,
- e) a kisebbségi önkormányzat(ok) elnökét(elnökeit),
- f) a választókerület országgyűlési képviselőjét,
- g) a napirendben érintett könyvvizsgálót, jogi képviselőt, intézményvezetőket és azon gazdasági társaság vezetőjét, amelyben az önkormányzat tulajdonos,
- h) az érdekképviselői szervek, kamarák és civil szervezetek vezetőit az őket érintő napirendi pontokhoz.

4.5. Nagykőrös Város Önkormányzat Képviselő-testületének

15/2011. (IV. 1.) önkormányzati rendelete
Szervezeti és Működési Szabályzatáról

9. § A képviselő-testület véleményt nyilvánít és kezdeményez a feladat- és hatáskörébe nem tartozó, a helyi közösséget érintő ügyekben. E jogával különösen abban az esetben él, ha az ügy településfejlesztéssel és üzemeltetéssel, a lakossági közszolgáltatások fejlesztésével áll szoros kapcsolatban. A polgármester indítványára a közvetlenül érintett lakosság, érdekképviselői szerv, vagy civil szervezet meghallgatása után nyilvánít véleményt, valamint tesz kezdeményezést az önkormányzat.

35. § (2) A *ciklusprogram* előkészítője és előterjesztője a polgármester. A program előterjesztésére, elfogadására a képviselő-testület alakuló ülését követő hat hónapon belül kell, hogy sor kerüljön, melyre a települési képviselők, bizottságok és a testületben mandátumot szerzett pártok, *civil szervezetek* tehetnek javaslatot.

39. § (2) A *munkaterv összeállításához* a polgármester javaslatot kér – figyelemmel a ciklusprogram végrehajtását célzó feladatokra – valamennyi települési képviselőtől, a nemzeti-ségi önkormányzattól, a helyben közszolgáltatást nyújtó szervezetek vezetőitől, önkormányzati intézményvezetőktől, civil szervezetektől.

4.6. Terézváros Szervezeti és Működési Szabályzata

29. § (5) A Képviselő-testület tanácsnokai:

- a.) társasházi tanácsnok
- b.) környezetvédelmi és civil kapcsolatok tanácsnok
- c.) városfejlesztési tanácsnok
- d) szociális és egyházügyi tanácsnok

(6) A tanácsnokok évente egyszer írásban beszámolnak a képviselő-testületnek az addig elvégzett munkájukról.

Humán Bizottság feladatköre:

Kapcsolatot alakít ki és tart fenn a Magyar Orvosi Kamara helyi szervezetével és Budapest Főváros Kormányhivatala VI. kerületi Hivatala Népegészségügyi Osztályával, az egészségüggyel kapcsolatos tevékenységet folytató civil szervezetekkel.

Környezetvédelmi és civil kapcsolatok tanácsnoka feladata civil kapcsolatok terén:

18. Kapcsolatot tart a Terézvárosban működő civil szervezetekkel, közösségekkel.

19. Javaslatot tesz a civil szervezetek működési feltételeinek javítására

20. Segíti a civil szervezetek és az önkormányzat hatékonyabb együttműködését

21. Segíti a civil szervezetek kerületi közéletben történő megjelenését

4.7. Lakossági fórum működésének rendje

Pécsvárad városi Önkormányzat szervezeti és működési szabályzata 39.§ (1) A polgármester előre meghatározott - a képviselőtestület által megtárgyalt - közérdekű tárgykörben városi fórumot hívhat össze, melyre a képviselőket, a kisebbségi önkormányzatot és a jegyzőt is meg kell hívni. A lakossági fórum összehívása kötelező, amennyiben azt legalább 3 képviselő indítványozza.

(2) A polgármester a lakosságot a lakossági fórumról a meghívónak az Önkormányzat hivatalos honlapján és a helyi képviseletben történő közzétételével tájékoztatja.

(3) A fórumon elhangzottakról rövid emlékeztetőt kell készíteni. A fórum tapasztalatairól a testületet a következő ülésen, a lakosságot a kábeltelevízióon keresztül kell tájékoztatni.

5. Költségvetési rendelet

5.1. Budapest Főváros III. Kerület Óbuda-Békásmegyér Önkormányzat Képviselőtestületének 1/2018. (I.31.) önkormányzati rendelete a 2018. évi költségvetésről

1. A Polgármesteri Hivatal szervezeti egységei, az Önkormányzat költségvetésében szereplő alapítványok és *civil szervezetek*, valamint az önkormányzat költségvetési szervei a havi kiadási igényeiket írásban, indokolással ellátva, a tárgyhót megelőző hónap 20-áig megküldik a szakmai irányítást ellátó szervezeti egységeknek.

2. A civil szervezetek és közalapítványok legkésőbb a tárgyévét követő február 15-éig kötelesek elszámolni az önkormányzati támogatás felhasználásáról. Az elszámolásokat a pénzügyekért felelős bizottság, valamint a szakszabotóságok vizsgálják felül és hagyják jóvá. Civil szervezet csak megkötött

együttműködési megállapodás alapján és jóváhagyott elszámolás után finanszírozható a rendeletben meghatározott előirányzat mértékéig. A bizottsági előterjesztéseket az ágazatot felügyelő szervezeti egységek készítik elő.

5.2. Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2018. (II.20.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat 2018. évi költségvetéséről

27. § A Civil szervezetek támogatása pályázatán dokumentumaikban magukat párthoz tartozóknak vallók, politikai tevékenységet folytatók, pártszervezet irodáján bejegyzett székhellyel, illetve telephellyel rendelkező szervezetek nem vehetnek részt.

5.3. Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testületének 46/2017 (XII.20.) önkormányzati rendelete a Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat 2018. évi költségvetéséről

11. § 1.A Képviselő-testület felhatalmazza a polgármestert, hogy civil szervezetek, egyházak, egyéb szervezetek - az alapítványok kivételével – 2 millió Ft egyedi összeget meg nem haladó évközi támogatásáról döntsön, és az ehhez kapcsolódó támogatási szerződést megkösse.

5.4. Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 29/2017. (XII.12.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat 2018. évi költségvetéséről

19. § A lakosság önszerveződő közösségei, a kerületi lakosok közösségi célú igényeinek teljesítését vállaló más szervezetek támogatásának pályázat alapján felhasználható előirányzata 2018-ban 12 000 ezer Ft. Az előirányzat nyújt fedezetet a Civil Vándordíj odaítélésével kapcsolatos kiadásokra is.

5.5. Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzat Képviselő-testületének 5/2017. (III.1.) önkormányzati rendelete a 2017. évi költségvetésről

A Képviselő-testület felhatalmazza: a Polgármestert alapítványok kivételével a civil szervezetek munkáját segítő keret felhasználására.

*5.6. Budapest Főváros XVII. kerület Rákosmente Önkormányzata Képviselő-
2018/2.*

testületének 5/2018. (II. 22.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat 2018. évi költségvetéséről

7. § (1) A 3. § (1) bekezdéséhez rendelt K. 2. jelű melléklet[11] civil szervezetek támogatására elkülönített előirányzat felhasználására pályázat útján a Rákosmenti Erőforrás Bizottság jogosult.

5.7. Budapest Főváros XIX. Kerület Kispest Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2018. (II.26.) önkormányzati rendelete a 2018. évi költségvetésről

16.§ (1) Budapest Főváros XIX. Kerület Kispest Önkormányzata Közművelődési, Oktatási, Sport, Ifjúságpolitikai és Egészségügyi Bizottsága a 2018. évi költségvetésben szereplő alábbi előirányzatokból folyósított támogatásokról és az elszámolások elfogadásáról dönthet: 3.5.1 Nyári táborozás támogatás, 3.5.2 Képzési és információs rendszer, 3.5.3 Bursa Hungarica ösztöndíj, 3.6.5 Sporttámogatás, 3.6.4 Egészségmegőrzési- prevenciós program támogatása, 3.10.2 Civil szervezetek támogatására kiírt pályázati Alap, 6.7.1 Egyházi felújítások támogatása, 3.5.7 Reménység Iskola, 3.5.8 Karácsony Sándor Iskola, 3.6.1 Kispesti Atlétikai Club, 3.6.3.Kispest Labdarúgásáért Egyesület, 3.6.7 Kispesti Női Kézilabda Klub, 3.6.8 Kispesti Sportegyesület, 3.7.2 és 3.7.3 Wekerlei Társaskör,3.7.4 Magyar Kollégium Kulturális Egyesület, 3.7.6 Obsitos Zenekar, 3.7.5 Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 3.10.3 Véralodók Egyesülete, 3.10. 4 Rászorultakért Alapítvány, 3.10.6 Tudásháza Közalapítvány,3.10.7 Kispesti Aranyház, 3.10.8.1 Vakok és Gyengénlátók Egyesület 4. Nemzetiségi önkormányzatok.

5.8. Budafok - Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata képviselő-testületének 2/2018. (II.23.) önkormányzati rendelete Budafok-Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata 2018. évi költségvetéséről

14. § A Képviselő-testület egyedi döntésben rendelkezik az alapok, alapítványok, egyesületek és civil szervezetek támogatására tervezett előirányzatok felhasználásáról a 7. § (3) bekezdésében meghatározott előirányzatok kivételével.

5.9. *Miskolc* Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 2/2018 (III.6.) önkormányzati rendelete Az Önkormányzat 2018. évi költségvetésének megállapításáról

22. § (1) c) az Egészségügyi és Szociális Bizottság dönt:

ca) a „Hajléktalanok ellátását biztosító szervezetek támogatása” előirányzat felhasználásáról,

cb) „Szociális feladatot ellátó civil szervezetek támogatása” előirányzat felhasználásáról.

5.10. *Salgótarján* Önkormányzat Képviselőtestületének 4/2018. (II.22.) önkormányzati rendelete

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának 2018. évi költségvetéséről

12. § (1) Az általános tartalék, a közművelődési feladatok, sportfeladatok, civil feladatok, ifjúsági feladatok, oktatási feladatok, szociális-egészségügyi feladatok központosított előirányzatai terhére önkormányzaton kívülre pénzügyi támogatást folyósítani csak gazdálkodó szervezet részére és konkrét feladatot, valamint a számadási kötelezettséget előíró megállapodás alapján lehet.

15. § (3) A Közgyűlés felhatalmazza a polgármestert az alábbi költségvetési cél-előirányzatokon belül – alapítványi forrás átadása kivételével – a rendelkezési és előirányzat-átcsoportosítási jog gyakorlására: c) *civil feladatok előirányzat* (1. melléklet III. Helyi önkormányzat fejezet 6. cím 1. alcím 1. előirányzat-csoporton belül),

5.11. *Szolnok* Megyei Jogú Város Közgyűlésének 3/2018. (II.23.) önkormányzati rendelete Szolnok Megyei Jogú Város Önkormányzatának 2018. évi költségvetéséről

10. § (3) Az (1) bekezdésben foglalt előirányzaton belül az Egészségügyi, Sport, Turisztikai és Szociális Bizottság a 3. számú melléklet 4.2.4. alcímen tervezett „Sport célú támogatás” jogcímen 28.000.000 Ft, a 3. számú melléklet 4.3.3. alcímen tervezett „Egészségügyi prevenciós feladatok támogatása” jogcímen 1.000.000 Ft, a 3. számú melléklet 4.3.4. alcímen tervezett „Egészségügyi vállalkozók támogatása” jogcímen 4.800.000 Ft, a 3. számú melléklet 4.4.4. alcímen tervezett „Civil és kábítószerügyi feladatok támogatása” jogcímen 2.000.000 Ft, a 3. számú melléklet 4.4.5.

2018/2.

alcímen tervezett „Civil szervezetek pályázati úton történő támogatása” jogcímen 2.500.000 Ft, együttesen 38.300.000 Ft előirányzat felhasználásában illetékes.

5.12. *Veszprém* Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 3/2017. (II.23.) önkormányzati rendelete a 2017. évi költségvetésről

4. § (4) A (2) bekezdésben meghatározott működési költségvetési kiadások alcímenkénti részletezést és kiemelt előirányzatonkénti csoportosítást, valamint kötelező, önként vállalt és államigazgatási feladatok szerinti bontását a 3., a 6. és a 7. mellékletek tartalmazzák. Az Önkormányzat által alapítványoknak, egyesületeknek, civil szervezeteknek nyújtott támogatásokról szóló kimutatást a 7/A. melléklet tartalmazza.

5.12. *Zalaegerszeg* Önkormányzat Képviselőtestületének 5/2018. (II.8.) önkormányzati rendelete a 2018. évi költségvetésről

3. § (3) A közgyűlés bizottságainak átruházott hatáskörébe utalt előirányzatok a 6.a. mellékletében foglaltak szerint az alábbiak:

Műszaki Bizottság:- lakossági és civil kezdeményezések támogatása

6. Közművelődési rendelet

6.1. *Pécs* Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 2/2002. (II.15.) önkormányzati rendelete az önkormányzat közművelődési feladatairól: 3. § (4) *A helyi közművelődési feladatok ellátásában az önkormányzat elősegíti és igényli a civil közösségeket, szervezeteket, a magánszemélyeket, valamint a kulturális tevékenységet is végző gazdasági vállalkozások közreműködését.* 8. § (3) Az önkormányzati fenntartású közművelődési és művészeti intézmények és gazdasági társaságok, valamint a közművelődési megállapodás alapján támogatásban részesülő civil és egyéb szervezetek, a megállapodásban rögzített feladataik ellátásáról, évente tájékoztatják az Kulturális és Köznevelési Bizottságot.

6.2. *Békés Város Önkormányzat* Képviselőtestületének 12/2015. (IV.2.) önkormányzati rendelete

A helyi közművelődésről

7. § A helyi közművelődési feladatok ellátása érdekében Békés Város Önkormányzata

szerepet vállal a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének segítésében, különösen

- a) a helyi ügyekben való tájékoztatásban, kiemelkedő kapcsolat a helyi médiával;
- b) a helyi közösségek tevékenységének megismertetésében;
- c) a közösségért tevékenykedők megbecsülésében;
- d) a különböző életkorú, érték- és érdekkend-

szerű civil közösségek szakmai segítésében, művelődési szándékaik támogatásában;

- e) az ifjúság érdekérvényesítési, öngazgatási, művelődési kezdeményezéseinek kiemelt gondozásában;
- f) a helyi társadalom résztvevői közötti folyamatos párbeszéd megteremtésében, az egyesületek, civil közösségek közötti együttműködés kezdeményezésében.